

Answering Monetary Questions outside *Beit Din*

Q [We present a discussion that emerges from occasional questions/complaints we have received.] People often ask us questions about financial disputes they are involved in. We respond that our policy is that we do not get involved in practical monetary situations that affect another side whose view we have not yet heard. Most take this response in stride. Some, however, take offense. One disgruntled querier pointed out that our site contains practical monetary questions that we indeed have answered. Therefore, I decided to discuss our approach to the matter in greater detail.]

>>

אם השאלה רחוקה ממנו ולא יהיה דיין בדבר. ובתשובת הרשד"ם ביורה דעה סי' קנ"ג [סוף ד"ה "ואם כן"] כתב, דבאפרושי מאיסורא אפילו מדת חסידות ליכא, ואין לך אפרושי מאיסורא גדול מזה, דהרי הוא כאפיקורס המבזה חבירו בפני תלמיד חכם, מכל שכן המבזה תלמיד חכם עצמו, וכן נראה ראייה מש"ס גימין דף ז' [ע"א] שלח מר עוקבא לר' אלעזר בני אדם העומדים בו' הדבר יצא מפי ר"א בו' ... ועיין בתשובת עבודת הגרשוני סי' מ"ז שהשיב לצד אחד בענין באיזה מקום ידונו, וכתב הגם שגדולי ראשונים לא היו משיבים בדיני ממונות לאחד מן הצדדים, מכל מקום בנידון דידן אם אין אנו משיבים להתובעים, לא ישיגו לבירית דיינים כי על דא הם מידיינים, ויהיה שורת הדין נלקה בו', עיין שם. וכן עשה מעשה בתשובת שב יעקב [חושן משפט] סי' ב' וסי' ג', עיין שם, גם בתשובת מים חיים חלק חושן משפט סי' א', עיין שם. ועיין עוד בתשובת עבודת הגרשוני סי' קכ"ד שכתב דבתשובת מהר"ם פדואה סי' מ' כתב בדבר שיש בו דררא דמצוה אין לחוש לחששא זו בו', ועל זה סמך גם הוא ז"ל והשיב לאחד מן הצדדים לפי שהיה שם דררא דמצוה לכל ינתק ויתפרד הידוך מיתומה אחת, עיין שם. ועיין בתשובת מעיל צדקה [ריש] סי' נ"ג, דמתחילה פקפק ומתמה על האחרונים שסמכו להקל בענין זה לחלק חילוקים מלבם היכא שהשואל בדוק להנשאל שכונתו לידע האמת אתו או לא ואין כונתו חס וחלילה ללמוד לשקר, וכן היכא שיש בו דררא דמצוה בו', אחרי שזה האיסור נובע מהזהרות דאבות העולם שאמרו [אבות פ"א מ"ח]: אל תעש עצמך כעורכי הדיינים ... אמנם מסיים, עם כל זה אמינא, פוק חזי רבני קשישאי דסמכי להשיב למי שהוא בדוק להו

3. שולחן ערוך חושן משפט סי' יד סעי' א

שנים שנתעצמו בדין, זה אומר: נידון כאן, וזה אומר: נעלה לבית דין הגדול, כופין אותו ודן בעירו. ואם אמר: כתבו ותנו לי מאיזה טעם דנתוני, שוא טעיתם, כותבים ונותנים לו ואחר כך מוציאים ממנו. ואם הוצרך לשאול דבר מבית דין הגדול, כותבים ושולחים ושואלים, ודנין להם בעירם כפי מה שיבא בכתב בית דין הגדול; ושני בעלי דינים יפרעו שכר השליח.

1. שולחן ערוך ורמ"א חושן משפט סי' יז סעי' ה אסור לדיין לשמוע דברי בעל דין האחד שלא בפני בעל דין חבירו. הגה: ודוקא שיודע הדיין שיהיה דיין בדבר, אבל אם שמע מענת האחד ואחר כך נתרצה השני לדון לפניו, מותר להיות דיין בדבר. ולא יכתוב שום חכם פסק לאחד מבעלי הדיינים בדרך אם כן, או שיכתוב לו דעתו בלא פסק, כל זמן שלא שמע דברי שניהם, שוא מתוך דבריו ילמדו לשקר; גם משום שאחר כך יטעון השני בדרך אחר ויצטרך לכתוב להיפך, ואיכא זילותא לחכם.

2. פתחי תשובה שם ס"ק יא

פסק לאחד מבעלי הדיינים. עיין בתשובת רמ"א סי' קי"ב [ד"ה אמרו] שהתנצל עצמו שהשיב לאחד מתלמידיו לענין דינו אודות ירושת אשתו, אף כי נאמר "שמוע בין אחיכם", מכל מקום שאני כאן כי אין זה תלוי בטענה שבין איש לחבירו רק בדיני נחלות, ואין חילוק בזה בענין טענה בו', עיין שם עוד. ועיין בתשובת שבות יעקב חלק א סי' ס"ד שעשה סמוכות לדבריו וכתב דהמקרא מסייע קצת, שנאמר: "ותקרבנה בנות צלפחד בו' תנה לנו אחוזת נחלה כו'", ולא נזכר שאחי אביהם טענו נגדם, ואף על פי כן שמע משה ואהרן והזקנים דבריהם לפסוק להם הדין על פי שאלתם. ועיין שם עוד שכתב דהרבה אחרונים צידדו להקל בכל ענין להשיב להשואל לבדו, וכן כתב בכנסת הגדולה בטור חושן משפט (ס"ח) סי' י"ז סעיף י"ט וגם בספר ברכי יוסף אות ט' בשם הר"ש בן הרשב"ץ סי' ר"ל. אכן דעתו לאסור, וכן העליתי בספרי משפטי יעקב שכן עיקר, וכל שכן בדורות הללו שאין ידיו תקיפה לכופ לידן בדיני ישראל, יש לחוש דאם יאמר לו הדין אפילו בעל פה ויראה שלא יזכה בדינו ישמיט עצמו מדין תורה, לכן הירא וחרד ימנע עצמו שלא להשיב כלל לשואל לבדו, עיין שם. ושם בחלק ג סי' צ"ט השיב לצד אחד בענין מי שביזה לתלמיד חכם, וכתב: הגם שאין להשיב לאחד מן הצדדים, אמנם כבר הוזכרו הו"ל דאסור לשמוע זילותא דצורבא מרבנן ולשתוק, ובודאי ראוי להפך בזכותא דצורבא מרבנן. גם בתשובת מהרש"ל סי' כ"ד מתיר כהאי גוונא להפוך בזכות על אלמנה אחת

<<